N°. 227. 1838

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig en Wetenschappelijk

NIEUWS- BLAD,

Zondag en Maandag 23 en 24 September.

Frankrijk.

PARIJS, den 20sten September.

Bij eene koninklijke ordonnantie is de minister *Molé* van het interim ontslagen dat hij gedurende de afwezigheid van den minister *Montalivet* had waargenomen, en heeft deze zijne portefeuille weder aanvaard.

Behalve deze ordonnantie, houdt de *Moniteur* heden verscheiden besluiten van den minister voor het openbaar onderwijs, *de Salvandy*, waarbij een aantal hoogleeraren bij de hoogescholen van Bordeaux, Lyon, Montpellier, Rennes en Straatsburg worden aangesteld.

— Gisteren behelsde de *Moniteur* een artikel betrekkelijk de tarieven der ijzeren spoorwegen, hetwelk strekken moest ter beantwoording van hetgeen de *Constitutionnel* dienaangaande gezegd had. Heden wordt dit artikel aan het hoofd van laatstgenoemd blad gevonden, waartoe hij, krachtens de wetten van september, genoodzaakt was.

— Reeds lang werd gezegd, dat de gezondheid van den maarschalk *Valée* niet langer toeliet dat hij in Afrika het bevel bleef voeren. Thans verzekert men, dat hij eerlang in Frankrijk terugverwacht wordt, en in het opperbevel over de Afrikaansche beaittingen vervangen zou worden door den generaal *Guéhenne*. — Tevens hoort men dezer dagen ook weder spreken van de aanstaande terugontbieding des generaals *Sebastiani* als gezant te Londen, een gerucht dat zich jaarlijks vernieuwt, telkens gegrond op de weinige geschiktheid en bekwaamheid van den generaal voor dien belangrijken post. In weerwil daarvan, is deze nu reeds sedert verscheidene jaren in de gezegde betrekking gebleven.

— De beide geleerden *Arago* en *Humboldt* bevonden zich ll. zaturdag te Rouaan, met voornemen om te zamen een togt naar Havre en Cherburg te doen.

— Uit Milaan meldt men, ... tot den 15den. Een feest in de *Societa del Giardino* aan den keizer en de keizerin gegeven, had de reeks van bals en feesten besloten, die ter gelegenheid der krooningsplegtigheid gegeven zijn. Des morgens had de keiser het lyceum van St. *Alexander*, en daarna met de aanwezende leden der keiserlijke familie de vooral in handschriften rijke Ambrosiaansche bibliotheek, bezocht. Verscheidene manuscripten werden door den keiser met belangstelling gezien, onder anderen een deel met teekeningen van *Leonard da Vinci*. Vervolgens werden op de hoogere verdieping de meesterstukken der schoone kunsten in oogenschouw genomen. De keizerlijke familie heeft ook dien eigen dag het paleis van wetenschappen en kunsten bezocht, waar de tentoonstellingen van de fraaije kunsten en de nijverheid gehouden worden, en zoo wel over de inrigting als over de vorderingen van kunsten en nijverheid zijne tevredenheid betuigd. Verscheiden der belangrijkste stukken werden voor 's keizers rekening aangekocht.

— Omtrent de zaken van Spanje leest men heden in de gewone briefwisseling het volgende: » Nog doet men de vraag, waarom *Espartero* eensklaps den Ebro weder overgetrokken is en het beleg van Estella opgegeven heeft, ten gevolge van de ontvangst van depeches uit Madrid. Men heeft eerst gedacht dat het gouvernement eene revolutionnaire beweging in de hoofdstad duchtte en zich van een genoegzaam getal troepen wilde verzekeren om alle wanordelijke pogingen te beteugelen. Maar zoo de bij ons ontvangene inlichtingen naauwkeurig zijn, dan zou het bevel tot deze achterwaartsche beweging gegeven zijn, omdat de koningin op dit oogenblik geen ander legerkorps bij de hand heeft, dan dat van *Espartero*, waarop zij met vertrouwen rekenen kan. Wierd deze generaal in een beslissend gevecht geslagen, dan zou het geheel buiten hare magt zijn om den vooruitgang der karlisten te beletten, daar er hoegenaamd geen middelen voorhanden zijn, om een nieuw leger te reorganiseren. De door de koningin aan *Espartero* afgezonden depeches stelden den generaal het gevaar voor oogen, van in éénen slag de veiligheid van de koningin en de zaak der constitutionele zaak in de waagschaal te stellen."

— Uit Madrid schrijft men van den 12den September:

» De provinciale deputatie is den 10den bij de koningin toegelaten om haar een adres aan te bieden, waarover de ministers zeer ontevreden zijn, ofschoon hetzelve schijnbaar slechts tegen het vorige bestuur is gerigt. In dit stuk, dat veel overeenkomst heeft met het adres van den stedelijken raad, beklaagt men zich over de teruggaande strekking van het kabinet aan welks hoofd de heer d'*Ofalia* stond. Het volgende is een uittreksel van hetzelve:

» Mevrouw, om aan den burgeroorlog een einde te maken, moet de natie voortaan slechts op hare eigene hulpbronnen rekenen; het is alsoo noodig deselve aan te wenden en te bezielen met eene wederverzameling daar te stellen tusschen al de verdedigers der vrijheid en van den troon van *Isabella II*, een groote en heilzame maatregel! Dat men, Mevrouw, ophoude met den vaderlander die den constitutionelen troon verdedigt, te onderdrukken; dat men van de onwettige arrestatien en de schroomelijke deportatien naar de kolonien afzie, die door de willekeur en den partijgeest bevolen worden, en niet door de wet, welke alleen over der burgeren lot beslissen moet.

» Dat het gouvernement worde toevertrouwd aan mannen van een sterk en vast karakter en van eene boven alles verhevene goede trouw, zedelijkheid en deugd; deze alleen zullen het noodige vertrouwen inboezemen, waardoor de natie groote opofferingen zal overhebben; mannen welke de denkbeelden van schikking en toegevendheid verwerpen, als waardoor de vrije gemoederen verlamd en de drift onzer strijders bekoeld worden; eene schikking toch met don *Carlos* is onmogelijk.

» De natie hoopt schadevergoeding te vinden voor de verliezen welke de tegenwoordige worsteling haar berokkent, in de voordeelen die de vrijheid en de constitutie, door U. M. in den boezem der cortes bezworen, haar verzekeren. De natie is overtuigd dat het despotismus in Spanje onmogelijk is; was hetzelve bestaanbaar, don *Carlos* alleen zou het kunnen uitoefenen, *Isabella* nimmer! Mevrouw, het volk is de beste vriend der koningen. Uw koninklijke echtgenoot zou zijne dagen in de gevangenis van Valençay ten einde gebragt hebben, zonder de toewijding en onverschrokkenheid der Spanjaarden. Terwijl Europa de knie voor een doorluchtig krijgsman boog, rukten zij hunnen koning uit de handen van den onderdrukker. Zie daar, wat de Spanjaarden voor hunne souvereinen kunnen doen."

Het antwoord der koningin op dit adres is wederom zeer flaauw geweest. Zij beloofde, dat het geluk der Spanjaarden haar wensch was, en dat zij het adres aan hare verantwoordelijke ministers in handen zou geven, opdat dezen het in overweging namen.

— Men verzekerde te Madrid dat de generaal *Latre* in het hoofdkwartier van het leger van het centrum was aangekomen en het bevel over de troepen van *Oraa* op zich genomen had.

— Ter beurze werd heden in 't algemeen eene neiging tot rijzing opgemerkt; zelfs ook in de spoorwegaandeelen, hetgeen doet, vele lieden, zegt men nu, na de aanmerkelijke dalingen van de vorige dagen te gemoet gezien werd. — De notering was heden (20 September): 5 pCt. 109,45; 3 pCt. 80,90; Nap. r. 100,20 Sp. Ardoin 22; Rom. L. 102.

Nederlanden.

BREDA, den 22sten September.

Uit 's Hage meldt men, dat er, ter gelegenheid van de installatie, en eedsaflegging van de verschillende regterlijke kollegien in de residentie, bij den president van den hoogen raad, den heer *Philips*, groot diner zal plaats hebben.

— Tot 2den luitenant bij de 10de afd. inf. is benoemd, de sergeant-majoor der 12 afd. *J. W. Jonkers*. — Terwijl bij voortduring het nonactiviteits-tractement is toegelegd aan den 1sten luitenant der 17 afd. *G. A. Hert*.

— Bij resolutie van Z. Exc. den minister van financien is, uit aanmerking dat het belang van de dienst vordert om provisioneel, en in afwachting van het tijdstip, aangewezen bij het besluit van Z. M. van 8 julij 1829, geene verandering te brengen in de attributen en de omschrijving van de onderscheiden kantoren der registratie des rijks, bepaald, dat voorloopig, en ofschoon met 1 october aanstaande in te voeren nieuwe justitiele verdeeling, welke uit de wet op de organisatie van de regterlijke magt zal voortvloeijen, de kantoren der registratie zullen blijven op denzelfden voet als die thans bestaan, en er mitsdien, zoo in de tegenwoordige daaraan verbonden, als in den kring en de omschrijving der attributen, geene verandering zal plaats hebben.

— Reeds in de eerste dagen der volgende maand, zal er, naar men verneemt, een aanvang worden gemaakt met de werkzaamheden aan de aarden baan van den spoorweg van Amsterdam naar Arnhem.

— Gisteren is te Amsterdam aangekomen Zijne Exc. de heer staatsraad gouverneur dezer provincie.

— Naar men verneemt, is onze verdienstelijke stadgenoot, de heer *C. J. van Oeckelen*, voornemens om in de aanstaande week zijn vermaarden Androïd-klarinettist aan het kunstlievend publiek te Amsterdam voor te stellen.

— Door het bestuur van het Haagsch genootschap: *Tot verdediging van de Christelijke Godsdienst*, is de bij hetzelve ingekomen verhandeling met de spreuk *Res Ardua* enz., een antwoord behelzende op de uitgeschreven prijsvraag over *het kenmerkende van Lucas Evangelie*, met goud bekroond. Schrijver van deze verhandeling is gebleken te zijn de weleerw. heer *Johannes ab Utrecht Dresselhuis*, predikant te Wolfaartsdijk.

— Uit Rotterdam schrijft men van gisteren:

» Gisteren morgen, omstreeks 4 ure, is, door stilte en duisternis, de vrachtschuit *de Vrouw Maria*, schipper *van Vliet*, met haren mast tegen de boegspriet van de nabij deze stad op stroom liggende oorlogsbrik *de Kemphaan* gedreven en daardoor gezonken. Door de spoedig en doelmatig aangebragte hulp van het etat-major van gemelde brik, zijn de vrouw en het kind van den schipper, benevens deze en twee knechts, gered. Door de welwillendheid van den constructeur en den ijver der onder-constructeurs van de marine, zijn dadelijk de noodige maatregelen in het werk gesteld, tot het ligten van het vaartuig, waardoor men alle hoop heeft dat de schipper, die zijne gansche bezitting en bestaan in en door dit vaartuig heeft, niet geheel aan armoede zal zijn prijs gegeven."

— Te Cappellen op den IJssel is, den 19den dezer, van de werf van de scheepsbouwmeesters *W.* en *J. Hoogendijk en Comp.*, met het best gevolg van stapel geloopen het barkschip, genaamd *Vrouw Johanna*, groot 650 tonnen, aldaar gebouwd voor rekening eener reederij, onder directie van den heer *D. Dunlop*, te Rotterdam, en onmiddellijk daarna, op dezelfde werf, de kiel opgehaald voor een fregatschip, genaamd *Diligence*, groot 1000 tonnen, voor rekening van den heer *F. J. Loos*, te Amsterdam.

— Voor het hof van assises dezer provincie heeft dezer dagen te regt gestaan *Martinus Loeven*, oud 20 jaren, beschuldigd van moord vergezeld van diefstal op den openbaren weg, en zulks na reeds te voren wegens diefstal met braak en valschheid in onderhandsch geschrift tot tweejarige tuchthuisstraf veroordeeld geweest te zijn. Deze moord en diefstal zijn gepleegd op den persoon van eenen zestienjarigen Italiaanschen omventer van schilderijen en platen, *Giovanni Castione*, wiens lijk, met eiken takken overdekt, den 4den Junij ll. in eene sloot, in de nabijheid van Oirschot is gevonden. Hoewel de beschuldigde de misdaad, die hem ten laste gelegd wordt ontkent, weet hij echter geene der talrijke en verpletterende omstandigheden uit den weg te ruimen, die de instructie tegen hem heeft opgeleverd; en kan hij geene rekening van zijnen tijd op den dag der misdaad afleggen. Hij heeft den vermoorde op den genoemden dag uitgeleide gedaan; men heeft hem met den ongelukkigen digt bij de plaats gezien waar het lijk gevonden is; hij heeft op den avond van den dag der misdaad in zijn bezit gehad voorwerpen en geldstukken welke gebleken zijn den vermoorde toebehoord te hebben; en heeft dien avond verteringen gemaakt, terwijl het bekend was dat hij des morgens geen geld had, en hij ook voor het bezit van dat geld geene voldoende reden wist te geven.

Naar wij vernemen, zal deze zaak, welker uitslag wij hopen mede te deelen, in de tegenwoordige zitting der assises dezer provincie *niet* verder behandeld worden.

— Volgens een brief uit Londen van den 18den dezer, aan den *Avondbode* gezonden, was het antwoord van Engeland en Frankrijk alsnog niet bij den nederlandschen gezant ingekomen. Het zeggen is thans, dat lord *Palmerston* alvorens van Belgie een stellig ultimatum verwacht, van de eischen van dat land tegen Holland, daar al de tot dus verre ingeleverde nota's meer als vertoogen tegen de 24 artikelen, dan als stellige verklaringen waren aan te merken. — Voorts wordt er (ofschoon het, in weerwil van alle verzekering, moeijelijk is te gelooven) stellig beweerd, dat vorst *Leopold* zich den tijd van zijn verblijf op Windsor niet zou hebben ten nutte gemaakt om over de hollandsch-belgische aangelegenheid te handelen, in weerwil van de gestadige tegenwoordigheid aldaar van de lords *Melbourne* en *Palmerston*. De laatste zou zelfs zich te Londen openlijk ontevreden hierover hebben betoond, te meer daar ook de heer *van de Weijer* en de generaal *Goblet*, zoo lang zij te Windsor zijn, het stilzwijgen over deze zaak zouden bewaard hebben. Deze houding had in de hoogere en diplomatische kringen te Londen veel bevreemding verwekt. » Men verdiept zich" heet het, » in allerlei gissingen omtrent de ware reden van dit gedrag. Sommigen noemen het hooghartigheid, anderen discretie; nog anderen politiek om de zaak nog langer te rekken; ook zijn er die beweren dat het etiquette is. Zeker is het, dat zijne komst alhier, in den tegenwoordigen tijd, tegen den zin van het ministerie geweest, en dat hem dit niet onbekend is. Intusschen wordt zijn vertrek van den eenen dag tot den anderen uitgesteld, zoodat men verwacht, dat het ten laatste toch tot eene verklaring zal komen. H. M. de koningin is met de echtgenoot van vorst *Leopold* op eenen zeer vertrouwelijken voet.

— Den 10den, des avonds omstreeks elf ure, zag men op sommige plaatsen in Stockholm weder zamenrottingen van volk, en werden in vijftien verschillende huizen eenige vensterruiten ingeworpen. De stads-fiscaal was door de oproerige menigte gehoond en de commissaris van policie *Ek*, die op de ijzermarkt het volk uiteen wilde doen gaan, grovelijk mishandeld geworden, zoodat hij den volgenden dag het bed moest houden.

— Blijkens een berigt uit de Vereenigde Staten van Amerika, zijn, bij een besluit van het Mexicaansch bestuur van den 17den mei jl., de havens van Alvarado, Tuspan, Cabo Rojo, Sota la Marina en het eiland del Carmen, aan de golf van Mexico gelegen, opengesteld voor den vreemden handel; alsmede de havens van Huatalco en Manzanillo aan de Zuidzee gelegen; de eersten te rekenen van den 15den junij en de laatsten van den 15 julij jl.

De prins *Pierre Napoleon Bonaparte*, zoon van *Lucien*, die dezer dagen zijn verblijf te Brussel gevestigd heeft, besteedt daar zijn tijd met de openbare en andere inrigtingen van kunst en nijverheid te bezoeken; onder anderen werd door hem eergisteren de drukkerij der typographische societeit van *Wahlen en Comp.* tot in alle bijzonderheden in oogenschouw genomen.

— De *Belge* vermeldt dat de rector der Leuvensche hoogeschool *de Ram*, zich over Aken naar Berlijn willende begeven, door de policie van eerstgemelde stad uitgenoodigd is geworden om terug te keeren. Hetzelfde blad verzekert, dat het hof van rekeningen een arrest genomen heeft tegen de toewijzing van buitengewone gelden door den minister *de Theux* aan den aartsbisschop van Mechelen gedaan, bij gelegenheid van diens benoeming tot kardinaal.

— In sommige plaatsen van Belgie, onder anderen te Gent, wordt thans over de slechtheid en duurte van het brood geklaagd.

— Het standbeeld voor de Vrijheid, ter gedachtenis der septemberdagen en der gesneuvelde revolutiehelden, is thans op het plein St. Michel te Brussel opgerigt geworden; en men is alsnu bezig met toebereidselen voor de inwijding te maken, die bij de aanstaande septemberfeesten plaats moet hebben.

Uit de heden ontvangen duitsche berigten ontleenen wij het volgende:

HH. MM. de keizer van Rusland en de koningen van Pruissen en Hanover hebben Maagdenburg den 16den weder verlaten. De keizer en de koning van Pruissen hebben zich naar Potsdam begeven, waar de keizerin van Rusland uit Weimar is aangekomen, en de koning van Hanover is naar zijne hoofdstad teruggekeerd. De grootvorstinnen *Maria* en *Olga* zijn den 12den te Tilsit aangekomen en hebben terstond derzelver reis naar Potsdam voortgezet, alwaar zij den 16den zijn gearriveerd. — Uit Hanover wordt van den 12den dezer gemeld, dat eindelijk het besluit van den duitschen bondsdag aldaar uit Frankfort zou aangekomen zijn, waarbij de corporatien met hare klagten of bezwaren afgewezen waren, als daartoe in zaken de constitutie rakende niet geregtigd. Men dacht dat de regering nu weldra een nieuw patent in het licht zou geven. — Uit Praag schrijft men van den 12den, dat aldaar eene groote levendigheid heerschte, veroorzaakt door het doortrekken der troepen van verschillende wapenen, welke zich uit de zuidelijke en westelijke garnizoensplaatsen der oostenrijksche monarchie naar Brandeis en Bunzlau begeven, in welker nabijheid zij een legerkamp van 24,000 man, onder de bevelen van de veldmaarschalken vorst *Reusz* en graaf *Ciccopieri* zullen vormen, tot het houden van najaarsoefeningen, welke tot het laatst dezer maand zullen voortduren.

— Volgens een bijzonder schrijven uit Smyrna van den 24sten augustus, zou aldaar uit Bagdad het berigt zijn aangebragt, dat er tusschen de Engelschen en Perzen, bij Bushire, vijandelijkheden begonnen waren en er reeds verscheidene gevechten hadden plaats gehad, waarin de perzische troepen het onderspit hadden gedolven. Uit aanmerking van den hagchelijken toestand waarin zich de schach van Perzie bevindt — die door het opbreken van het beleg van Herat, zonder dat hij een vrede heeft kunnen bedingen, ook van dien kant bedreigd wordt; terwijl zijne neven, de voormalige kroonpretendenten thans mede hunne aanspraken schijnen te willen doen gelden — meent de berigtgever dat het niet onmogelijk ware dat Perzie het tooneel wierd, waarop de russische en engelsche krijgsmagt slaags geraakte. [Reeds hebben sommige bladen gewild, dat de interventie van Rusland door den schach ingeroepen en verkregen was.] Hoe dit zij, te loochenen was het niet dat de zaken in het Oosten een steeds meer en meer verward aanzien kregen, en moest het alzoo veel bevreemding baren, dat in oogenblikken als de tegenwoordige, de man, die van lieverlede den tegenwoordigen staat van zaken daargesteld had (*Reschid*-pacha), en die alleen de bekwaamheid bezat denzelven, voor wat het ottomanische rijk betrof, tot een voordeelig einde te leiden, uit het middenpunt des tooneels kon verwijderd worden, al mogt hij door zijne zending de belangen der Porte even ijverig als te Konstantinopel bevorderen. Men mogt nooit vergeten, dat *Reschid* magtige en sluwe vijanden, aan wier hoofd de oude *Chosrew*-pacha, president van den nieuwen staatsraad, gerekend wordt te staan, om den persoon des sultans achterliet, en dat er geene kuiperijen gespaard zouden worden om den man te doen vallen, die welligt bestemd was, om eene algeheele herschepping van het ottomanische rijk te bewerken.

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwstijdingen.

Duitschland. — De reis van de beide volgelingen van Hermes, de hoogleeraren Braun van *Bonn* en Elvenich van Breslau, naar *Rome*, en hun verblijf aldaar van de maand Mei 1837 tot April 1838, is in der tijd door de bladen meermalen vermeld; ook zijn eenige van de stukken die op hunne zaak betrekking hebben, van tijd tot tijd medegedeeld geworden. Thans is de geheele zamenhang dezer aangelegenheid openbaar gemaakt in twee door de beide genoemde professoren te *Hanover* uitgegeven werken, getiteld *Acta Romana* en *Meletemata theologica*, waarvan het eerste meer bijzonder de met den Roomschen Stoel gevoerde onderhandelingen, het laatste de hoofdzakelijke inhoud der Hermesiaansche leer bevat. Omtrent de uitgave dezer beide werken wordt te gelijker tijd gemeld, dat de kardinaal Lambruschini, in een brief aan de beide hoogleeraren, geen bezwaar gevonden had, in de openbaarmaking van hun schrijven aan den H. Stoel. Sedert derzelver terugkeer naar *Duitschland*, waren echter te *Rome* de brieven van den kardinaal welke den banvloek over de leer van Hermes nader bekrachti-

gen, en voorts den beiden hoogleeraren veledwalingen te laste leggen, alle verdere schriftelijke onderhandeling afwijzen en onbepaalde onderwerping vorderen, openbaar gemaakt geworden. De hoogleeraren BRAUN en ELVENICH hielden zich hierop bevoegd, niet slechts om den geheelen loop der onderhandeling, met de gezamenlijke bijlagen, waaronder brieven van HERMES zelven, van verscheiden bisschoppen en aartsbisschoppen, en van den generaal der Jesuiten ROOTHAAN, die met het onderzoek der leer van HERMES belast was, alsmede de verantwoording der professoren, maar ook de door hen in *Rome* opgemaakte, doch door den kardinaal ongelezen teruggezondene *Meletemata theologica*, welke in den vorm van een kort leerbegrip het hoofdzakelijke der leer van HERMES bevat, in het licht te geven, om daarmede de beschuldiging af te wijzen, dat zij van het ware geloof waren afgeweken. De schrijvers zelve laten zich over dezen gedanen stap in de voorrede van hun werk uit, waarin ook een belangrijk verslag voorkomt van het bijzonder gehoor dat zij bij den Paus hadden. — Van den hoogleeraar KOSEGARTEN te *Greifswald*, is in het licht verschenen *Plattdeutsches oder niederdeutsches Wörterbuch, welches sowohl das ältere wie das gegenwärtige niederdeutsche Norddeutschlands enthalt, aus den älteren niederdeutschen Schriften und Urkunden und aus dem gegenwärtigen Sprachgebrauche so wie aus dem bisher erschienenen niederdeutschen Glossarien zusammengestellt.* 1 deel in 4°. Dit werk kan ook voor de beoefening van ons oud nederduitsch van wezenlijk belang zijn. — In den loop dezer maand zal te *Berlijn* eene groote tentoonstelling van kunstvoorwerpen opengesteld worden, voor welke reeds meer dan 1500 stukken ter plaatsing aangekondigd zijn, waaronder stukken uit bijna alle Europesche landen.

FRANKRIJK. — In een verslag getrokken uit het verhandelde in de zitting der Akademie van Wetenschappen van den 13den Augustus ll., komt het volgende voor, over den duur der vaccine en de hervaccinatie: Onder de dit jaar ingezondene memorien ter mededinging naar den prijs in de genees- en heelkunde, handelen verscheidene over de variole en de vaccine, en behelzen bijzonderheden over den duur der vaccinatie en de hernieuwing van dezelve. Volgens de laatste in *Duitschland* in het licht verschenen werken, is het bewezen, dat de variole na de vaccine zeer gemeenzaam zich vertoont. Men heeft opgemaakt dat van 1055 gevaccineerde personen, 186 de kinderpokken gehad hebben; ook de resultaten van de hernieuwde vaccinatie zijn zeer opmerkelijk; van de 44,000 burgerlijke personen hebben er 20,000 de kenteekenen van de echte vaccine getoond, 9000 personen kenteekenen van gewijzigde vaccine; bij de 15,000 overige is de hervaccinatie zonder resultaat gebleven. Naar aanleiding van ontelbare proeven werdt als zeker gesteld, dat het likteeken van de vaccinatie niets afdoet met opzigt tot de geschiktheid voor de hervatting der vaccine, noch met opzigt tot de vatbaarheid voor het krijgen van de kinderpokken. Daarentegen is algemeen aangenomen, dat de vaccine een tijdelijk voorbehoedmiddel is, en dat de duur dezer voorbehoedende kracht op 14 jaren kan gesteld worden. De variole staat met de vaccine gelijk; op zich zelve behoedt zij niet, te weten tegen eene tweede uitbarsting, dan gedurende zekeren tijd. De heer [illegible] selen in [illegible] tot het geheel vaccinale puisten, uit de prikkingen voortkomende. Wanneer men de tijdelijke kracht der vaccine als bewezen aanneemt, zou eene tweede vaccinatie voldoende zijn om zich aan de aantasting der variole te onttrekken.

REGTSZAKEN.

Hoezeer, volgens het deswege gegeven berigt uit 's Gravenhage, het geschil tusschen den heer *Duvernoy*, directeur, en den heer *Raguenot*, gewezen eersten tenor aan den Kon. Franschen Schouwburg in de residentie, in der minne is bijgelegd, zoo achten wij het nogtans niet onbelangrijk het verslag der teregtzitting van laatstleden Dingsdag, over dit geschil, hier te doen volgen.

Voor de regtbank van koophandel te 's Gravenhage zijn Dingsdag, den 18den Sept. de pleidooijen voortgezet in de zaak van den heer *Duvernoy*, directeur, tegen den heer *Alf. Raguenot*, gewezen eersten tenor aan den Kon. Franschen Schouwburg.

De heer mr. *G. A. H. Donker Curtius*, verdediger van den eischer, antwoordt op hetgeen door den verdediger van den gedaagde, mr. *A. de Pinto*, bij den vorigen termijn, tegen den eisch was ingebragt. Tot vier punten heeft zich de verdediging van den heer *R.* bepaald, als: 1°. tot eenige preliminaire aanmerkingen omtrent de competentie der regtbank, en in het bijzonder omtrent den geverderden lijfsdwang en de betaling der 6 pCt. renten; 2°. tot de niet ontvankelijkheid van den eischer, om den rouwkoop te mogen verderen; 3°. tot het beweren; dat de overeenkomst *mutuo consensu* zou zijn ontbonden; en 4°. tot een beroep op eene *vis major*, waardoor de uitvoering der bestaande verbintenis, buiten den wil van den gedaagde, onmogelijk was geworden.

I. Herinnert de pleiter, dat de partijen bepaald hadden zich *en cas de contestation* uitsluitend zonder appel en in het hoogste ressort, aan de beslissing van de regtbank van koophandel, te 's Gravenhage zitting hebbende, te onderwerpen. Die bepaling was voldoende tot verdediging van den aanleg dezer actie voor deze regtbank. Tot de verdeding der competentie van de regtbank kon echter strekken: 1°. dat partijen stellig bepaald hadden zich aan hare beslissing te onderwerpen; 2°. dat zij hunne overeenkomst beschouwden als eene verbindtenis tusschen marchand en marchand; en 3°. dat art. 1003 en volg. van het Code de Proc. Civile haar daartoe het regt gaven. Uit deze twee eerste gronden vloeide voort, dat men de geslotene overeenkomst als eene commerciele handeling moest beschouwen. Trouwens, daaromtrent bestaat geen verschil en partijen zijn het ten deze volkomen eens. De regtbank behoeft dan ook over dit punt geene beslissing te doen volgen. Het inroepen van art. 424 C. de Proc. Civile komt derhalve hier niet te pas. De pleiter betoogt hierop, dat wanneer de exceptie van incompetentie niet wordt opgeworpen, de regtbank zich van zelve niet incompetent verklaren kan. Zij kan dit nog veel minder doen in het onderhavige geval, waarbij de partijen van die exceptie bepaaldelijk afstand gedaan hebben. Naar hij meent, kan de commerciele regter mitsdien kennis van het geschil nemen. Mogt de regtbank echter zijn gevoelen niet deelen, dan houdt hij het er voor, dat zij toch altijd als arbiter in staat is om daaromtrent regt te doen.

Volgens art. 1003 Wetb. Burg. Regtsv. staat het een ieder vrij de beslissing van mogelijke geschillen aan arbiters op te dragen. Art. 1004 maakt daarop eenige uitzonderingen, doch het onderhavige geschil valt daaronder geenszins. Art. 1005 stelt bovendien vast hoe het compromis zal worden gemaakt, doch dit artikel is niet limitatief maar alleen explicatief. Art. 1006 stelt eindelijk vast wat het compromis zal bevatten, als: de opsomming der voorwerpen en de namen der arbiters. Welnu, partijen hebben zich hier aan de beslissing, aan de arbitrage dezer regtbank onderworpen; het compromis houdt in waarover de voorwerpen loopen en behelst tevens de namen der arbiters. Hier bestaat alzoo een bij de wet veroorloofd compromis. De pleiter grondt dit zijn gevoelen, onder anderen, op PIGEAU, 1ste boek, 3de titel, par. [illegible] en op CARRÉ, *Lois de procedure civile*, op art. 1006 n°. 3275. Uit hetgeen men daar vindt volgt, naar zijn gevoelen, dat de regtbank, in geval zij zich in den regel als commercieel regter incompetent mogt verklaren, zij als arbiter echter uitspraak kan doen. De verdediger van den ged. heeft zich verzet tegen de gevolgen, die men had afgeleid uit de onderwerping dezer zaak, ook door hem, aan den commercielen regter, namelijk dat er lijfsdwang en voldoening van 6 pCt. renten kon worden uitgesproken. Het schijnt hem echter toe, dat zoodra de rouwkoop invorderbaar mogt wezen, als engagement commercial, partijen zich aan alle de gevolgen daarvan hebben onderworpen. Hij begrijpt inderdaad niet, waarom dergelijke stipulatien ongeoorloofd zouden wezen. Lijfsdwang is toch een wettig middel van dwang. En waarom zou dezelve dan niet het onderwerp eener conventie kunnen uitmaken. Intusschen verzet hij zich niet tegen de meening des pleiters van partij en refereert zich te dien opzigte aan de decisie der regtbank.

II. Het gepleitte betrekkelijk de niet ontvankelijkheid, om het dedit te vorderen, beschouwt hij als eene *défense au fond*. Wat men daarbij ook van de sommatie van dingsd. moge gezegd hebben, zeker gaat het, dat hij daarbij ten stelligste heeft verklaard in geen geval, noch dien noch eenigen volgenden avond, meer ten tooneele te zullen verschijnen. Het lijdt alzoo geen twijfel, of de gedaagde heeft zijne verbindtenis verbroken en is derhalve het dedit verschuldigd. Wordt dit stelsel niet aangenomen, dan zou de directeur van een tooneel dagelijks de speelbal van ieder zijner sujetten worden, zou de hoop tot het opvorderen van het dedit verloren gaan; geene discipline op het tooneel ware meer mogelijk. De reden, waarom deze aanzegging tot weigering geschied is, doet weinig ter zake. Het feit, dat de ged. verklaard heeft niet meer ten tooneele te zullen verschijnen, is onwederlegbaar; hij heeft aan die weigering gevolg gegeven; hij heeft zijne verbindtenis verbroken, zich aan derzelver uitvoering onttrokken.

III. Is dit laatste feit onloochenbaar, dan is de heer *R.* het dedit ook verschuldigd, want geene toestemming bestond er, om de geslotene overeenkomst niet verder op te volgen; geen *vis major* gaf hem daartoe het regt. Nimmer heeft de directeur zijne toestemming aan den heer *R.* gegeven, om niet meer ten tooneele te verschijnen. En mogt hij het al gedaan hebben, dan heeft hem zedelijk geweld daartoe genoodzaakt. Terwijl, indien geene violence den ged. belet heeft, zijne verbindtenis na te komen, hij als van zelf tot de betaling van het dedit verpligt kan worden. Voorts betoogt de pleiter, dat, zelfs indien de eischer had toegestemd in de resiliatie, de gedaagde ook dan nog het dedit schuldig was, omdat hij dan toch altijd daartoe de eerste aanleiding had gegeven, en hij het eerste voorstel daartoe gedaan had. Hij kan dit te meer, nu de gedaagde de eerste aanleiding tot de verbreking der overeenkomst gegeven heeft. Veel is er gesproken over de betrekking van den regisseur jegens den directeur. Maar al ware het, dat de woorden, die de regisseur aan het publiek toespreekt, den directeur mogten verbinden (hetgeen hij echter moet ontkennen), dan zou hij echter nooit kunnen toestemmen, dat daaruit zou kunnen worden afgeleid, dat, indien de directeur hem gelastte namens een acteur het publiek eenige woorden toe te spreken, die woorden als afkomstig van den directeur zouden te beschouwen zijn. Toegegeven, dan, dat de heer *D.* den regisseur gemagtigd heeft de woorden, die de heer *R.* verlangde, aan het publiek over te brengen, dan bleven dit altijd de woorden van den heer *R.* en kan daaruit geenszins eene vrijwillige toestemming afgeleid worden. De heer *D.* verklaart in tegendeel die gevraagde toestemming te hebben geweigerd, en dat moet voldoende zijn. Mogt dit gevorderd worden, dan is echter de heer *D.* bereid zulks met plegtigen eede te bevestigen. Mogt men, om zich hiervan te overtuigen, een getuigen-verhoor verlangen, ook daaraan zal de eischer zich niet onttrekken. Al hetgeen de gedaagde nu mogt willen bewijzen, is inadmissibel. Trouwens, al had men den heer *R.* namens den directeur, toen hij zich te Parijs bevond, het voorstel gedaan, om niet weder naar 's Hage terug te keeren, dan heeft de ged. hetzelve in allen gevalle niet aangenomen en is het van zelf vervallen. Mogt men echter tot het afleggen van den eed, of het verhoor van getuigen, overgaan, dan zou daarvan het onvermijdelijk gevolg wezen, dat de vordering den eischer zou moeten worden toegewezen. De waarde van de circulaire van den regisseur *Faassen*,

waarin deze berigt heeft, dat hij niet heeft gesproken van *de sentiments de M. Raguenot*, maar van de *mauvaise humeur d'une partie du public*, zal hij niet onderzoeken. Dezelve doet niets ter zake af; altijd heeft hij toch uit naam van den heer *R.* gesproken.

IV. Als *vis major* zijn opgegeven de ziekte van den *R.* en het ongenoegen des publieks. Wat die ziekte betreft, in allen geval werd dezelve niet voor ongeneeslijk gehouden, en gaf dit den heer *R.* geen regt tot resiliatie van het bestaande contract, maar alleen tot het vragen van een congé, dat hem niet geweigerd zou zijn geworden. En wat aangaat het ongenoegen des publieks, hetzelve openbaarde zich niet door sifflementen, maar door stilzwijgendheid. Maar dit bragt geen *vis major* te weeg. Nam men dit aan, dan had de acteur zijne rol maar slecht te spelen, de zanger slechts valsch te zingen, om, zonder een cent schade, zijne verbindtenissen te kunnen verbreken. Ook of er een kabaal bestaan mogt hebben, doet weinig ter zake af. Het ongenoegen des publieks is altijd gegrond op de eene of andere reden, die in het spel of den zang van een acteur zijnen oorsprong heeft. Altijd blijft het een problema, of hij die reden niet had kunnen uit den weg ruimen.

En résumé meent hij te mogen verwachten, dat de regtbank zich competent verklaren zal en, bij eene beslissing ten principale, zoodanige uitspraak zal doen, dat daardoor de discipline, zoo onmisbaar op een tooneel, zal worden gehandhaafd.

(*Vervolg en slot in ons volgend Nommer.*)

, GETROUWD:

F. H. A. KERSTENS,

EN

J. J. VAN HALL.

Eenige Kennisgeving.

BERGEN OP-ZOOM, 19 September 1838.

MET HOOGE TOESTEMMING.

Hollandsche Schouwburg te *Breda*.

De Tooneelisten onder directie van den Heer L. F. J. ROSENVELDT, zullen de eer hebben, op *Maandag* den 24sten dezer, *voor eene vierde en laatste voorstelling*, ten Tooneele te voeren:

DE LIGTZINNIGE LEUGENAAR, blijspel in drie bedrijven, naar het Hoogduitsch. Na hetzelve: DE BLOEDZUIGERS, of DE MINNEHANDEL IN DE APOTHEEK, oorspronkelijk Blijspel met Zang, in een Bedrijf, door A. RUIJSCH.

STOOMBOOTEN

WILLEM DE EERSTE en

KONINGIN DER NEDERLANDEN.

Varende in het Beurt veer tusschen NIJMEGEN *en* ROTTERDAM, *vice versa.*

Van NIJMEGEN naar ROTTERDAM en 's HAGE, alle dagen 's morgens ten 7 ure, en Van ROTTERDAM naar NIJMEGEN, alle dagen, 's morgens ten 6 ure.

Zullende dadelijk bij aankomst te *Rotterdam* eene zeer geschikte DILIGENCE gereed zijn, om de Passagiers naar *'s Hage* te vervoeren, terwijl 's morgens ten half vier ure te *'s Hage* bij J. STAAS, op de Bierkade, zal afrijden eene DILIGENCE, ten einde voor het vertrek der STOOMBOOT te *Rotterdam* aan te komen.

STOOM-JAGT

PRINSES MARIANNE

van MIDDELBURG naar ROTTERDAM,

September en October 1838.

Van MIDDELBURG.				Van ROTTERDAM.			
Dingsdag	25,	's morg.	4½ uur.	Woensdag	26,	s'morg.	8½ uur.
Vrijdag	28,	»	6 »	Zaturdag	29,	»	11 »
Zondag	30,	»	8 »	Maandag	1,	»	11 »

VERKOOPING VAN

VAST GOED.

Mr. DE ROY, Notaris te *Breda*, zal, als daartoe geregtelijk gecommitteerd, ten verzoeke van zijne principalen, in gevolge de Wet van 12 Junij 1816, op Dingsdag den 25 September 1838, bij de Gezusters PISTORIUS, aan de Haven, te *Breda*, des avonds ten zeven ure, finaal Verkoopen:

1e KOOP. Eene HUIZINGE, STAL, HOF en ERVE, staande en gelegen te *Breda*, omtrent den gewezen Gevangentoren, groot omtrent 13 roeden, 24 ellen, belend: noord J. THIJNEGS, zuid J. BALMAKERS, Kadaster Sectie B., Nos. 849 en 850.

2e KOOP. Eene HUIZINGE, HOF en ERVE, staande en gelegen aan den Steenweg, onder de Gemeente *'s Princenhage*, groot omtrent 96 roeden, 18 ellen, belend: zuid den Steenweg, west het Zuilstraatje, Kadaster Sectie A., Nos. 320 en 321.

Beide in gebruik te aanvaarden met half Maart 1839.

Mr. DE ROY, Notaris te *Breda*, zal, als daartoe behoorlijk gecommitteerd, ten verzoeke der gezamenlijke Erfgenamen van wijlen Mejufvrouw M. P. VERHOEVEN, eerst Weduwe van den Heer J. WIJNANTS, en laatst van den Heer P. F. ESNAULT, overleden te *Breda*, in gevolge de Wet van 12 Junij 1816, op Donderdag den 27 September 1838, ten Herberge van J. VAN DEN BRINK aldaar, des avonds ten zeven ure, overgaan tot den finalen Verkoop van:

1e KOOP. Eene HEEREN-HUIZINGE, STALLINGE, BERGPLAATS, PLEIN, ERVE, VIJVER en TUIN, benevens een perceel WEILAND, tegen den Tuin grenzende, met de beplanting van Eiken Boomen voor de Huizinge op de Gemeentestraat, groot te zamen 1 bunder, 46 roeden, 12 ellen, staande en gelegen in het Dorp *Chaam*, nabij *Breda*, belend: zuid de Dorpsstraat, noord S. v. OPSTAL.

In gebruik te aanvaarden met 1e Januarij 1839.

2e KOOP. Eene BOUWMANS-STEDE, bestaande uit Huis, Stal, Schuur, Karhuis, Werf, Hof en Boomgaard; verder scheidene Perceelen BOUW- en WEILAND, BEEMD en HEIDE, alles staande en gelegen onder de gemeente *Chaam*, groot te zamen 14 bunders, 84 roeden, 15 ellen.

Alsmede nog *drie* Perceelen BOUWLAND, SCHAARBOSCH, DENNENBOSCH, HEIDE, WILDERT en twee VISCH-VIJVERS; gelegen onder de Gemeenten *Chaam* en *'s Princenhage*.

Al hetwelk in No. 215 dezer Courant breeder is omschreven.

Nog zal voornoemde Notaris, op tijd en plaats laatst genoemd, ten verzoeke van zijnen principaal, finaal toewijzen:

Eene HUIZINGE, PLEIN en ERVE, genaamd: *de Moriaan*, staande en gelegen binnen *Breda*, op de oostzijde van de Ginnekenstraat, belend noord de Wed. J. KWISTHOUT en west de Straat, gekw. Wijk A., No. 41. In gebruik te aanvaarden met 1e. October 1839.

Nader onderrigt te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris.

, Bij den Boekhandelaar F. P. STERK, te *Breda*, is gedrukt en te bekomen:

De Reglementen voor de onderscheidene Regterlijke Collegien, en Ambtenaren, Advokaten, Procureurs en Deurwaarders . . . . à *f* 0,50.

Dezelve zullen verkrijgbaar gesteld worden, te Amsterdam, bij *L. van Bakkenes*; Alkmaar, *van Vloten*; Almelo, *Sommers*; Amersfoort, *Nolet*; Appingadam, *Mekel*; Arnhem, *Nijhoff*; Assen, *van Gorcum*; 's Bosch, *H. Palier en Zoon*; Brielle, *Jongejan*; Deventer *Sijtenkorst*; Doesb. *de Vos en Comp.*; Gorinchem, *J. Noorduin*; Groningen, *Oomkens* Jr.; Goes, *Kleeuwens*; Haarlem, *Goteling Vinnes*; 's Hage, *Gebr. van Cleeff* en *van Weelden*; Heerenveen, *Hessels*; Helmond, *van Kelckhoven*; Hoorn, *Gebr. Vermande*; Leeuwarden, *Schierbeek*; Leiden, *v. d. Hoek*; Middelburg, *van Benthem en Jutting*; Rotterdam, *van Rees Snoeck*; Sneek, *Holtkamp*; Tiel, *van Loon*; Utrecht, *van Terveen*; Winschoten, *Huizing*; Zierikzee, *van de Velde Olivier*; Zutphen, *Thieme*; Zwolle, *Tijl en Zoon*.

Alom was het niet mogelijk deze in Commissie te zenden; op aanvrage zullen Exemplaren aan Confraters voor rekening verder worden afgeleverd.

Bovengenoemde Boekhandelaar heeft mede gedrukt en zal binnen eenige dagen verzenden:

AFSCHEIDSREDE over I Kon. 13, vs. 13, door J. VAN SPALL, Predikant te *Kundert*, met eene Voorrede, bevattende eene nadere verklaring van de bedoeling des Schrijvers, met de uitgave van het Werkje beoogd. *WILHELMINA*, Pr. *f* 0,35.

, Tot den laatsten September staat bij alle Boekhandelaars open de INTEEKENING op:

DE GROOTE KERK TE HOORN,

DOOR

C. A. ABBING,

Litt. Hum. Dr. en Rector der Latijnsche Schoolen te Hoorn.

UIT TE GEVEN TEN VOORDEELE VAN DEN HERBOUW DIER KERK,

door de Boekverkoopers [illegible]

De Uitgevers van verschillende kanten aangezocht zijnde, de beide groote uitslaande PLATEN, welke dit Werk zullen versieren, voorstellende de KERK, van binnen te zien, vóór en na den brand van 3 Aug. ll., los bij het Werk te leveren, hebben besloten, dit aan de verkiezing van HH. Inteekenaars over te laten, daarvan tijdig opgave verzoekende, ten einde de Platen voor die Exemplaren op zwaar Velijn Papier te doen drukken.

De prijs van dit Werk is bepaald: op drukmediaan *f* 2,—, op best papier *f* 3,—. De Exemplaren, waarbij de Platen los geleverd worden, zullen, om de meerdere kosten, berekend worden à *f* 2,50 en *f* 3,50.

Te BREDA, bij BROESE EN COMP. Boekdrukkers en Boekverkoopers.